Kvantitatívne uvoľňovanie – tlačenie nekrytých peňazí a ich nalievanie do obehu, je skutočné ekonomické zlo, počiatok hospodárskeho konca krajiny

- CZ24 News | 26. června 2020

Nalievanie peňazí (niekedy i „tlačenie peňazí“) je mediálna metafora, ktorou sa označuje politika kvantitatívneho uvoľňovania v procese regulovania peňažného obehu a úveru prostredníctvom monetárnej politiky v oblasti operácií na voľnom trhu (predaj a nákup cenných papierov) a v regulovaní diskontnej politiky vo vzťahu k úverovej činnosti komerčných bánk. Pri predaji štátnych dlhopisov centrálna banka sťahuje obeživo z obehu a pri ich nákupoch zase rozmnožuje obeživo v rozsahu nakúpených cenných papierov.

V dejinách národného hospodárstva sa nalievanie peňazí objavovalo vždy sporadicky a aj to v súvislosti so vznikom naliehavých mimoriadnych potrieb riešenia dôsledkov prírodných katastrof, vojen a pandémií, ktoré vzhľadom na ich charakter nebolo možné predvídať. Za týchto a len za týchto podmienok je možné pokladať nalievanie peňazí za dobro, avšak iba z krátkodobého hľadiska, až do odstránenia následkov pohrôm. Po upustení od zlatého štandardu v menových vzťahoch, najmä po Veľkej hospodárskej kríze 1929 – 1933 sa v sústave proticyklických opatrení objavuje nalievanie peňazí nie ako jednorazové a krátkodobé opatrenie štátu, ale ako dlhodobý systémový prvok a od tohto momentu začína kvantitatívne uvoľňovanie pôsobiť ako ekonomické zlo, lebo v konečnom dôsledku zhoršuje materiálne a sociálne postavenie obyvateľstva.

Vždy je treba mať na zreteli, že kríza je súčasťou ekonomického cyklu a všetky opatrenia na elimináciu dôsledkov krízy môžu byť viac-menej úspešné len potiaľ, pokiaľ sa uplatňujú ako súčasť proticyklických opatrení štátu. V histórii hospodárskych kríz nachádzame nezvratné dôkazy o tom, že proticyklické opatrenia štátu predstavujú komplex vzájomne prepojených ekonomických nástrojov hospodárskej politiky zahrňujúcich opatrenia na útlm konjunkturálnych fáz, resp. stimuláciu výroby v období krízy prostredníctvom zabudovaných stabilizátorov, rozpočtového regulovania, regulácie peňažného obehu a úveru a regulácie investičnej aktivity spojenej s politikou ekonomického rastu. Vďaka vhodnej kombinácii uvedených pák sa mohol kapitalizmus vyvíjať síce rastovo, ale cyklicky so všetkými dôsledkami. Z tohto pohľadu treba ponímať „nalievanie peňazí“ do ekonomiky počas krízy, osobitne koronakrízy.

Najvýznamnejšie svetové finančné inštitúcie (Svetová banka, Medzinárodný menový fond, Európska centrálna banka, Federálny rezervný systém USA a ďalšie) nalievajú peniaze do ekonomiky v čase koronakrízy ako systémový prvok, ktorého cieľom má byť likvidácia následkov pandémie a hospodárskej krízy, resp. naštartovanie ekonomického rastu.

Pri pohľade na súčasnú hospodársku politiku napr. EÚ a jej členských štátov (vrátane SR) sa nalievanie peňazí javí ako chaotická reakcia na elimináciu dôsledkov protipandemických opatrení. Vo verejnosti sa pestuje povedomie, že štáty bojujú s hospodárskou krízou spojenou s očividným klesajúcim dopytom, poklesom produktivity firiem, nižším až klesajúcim rastom HDP, vyššou mierou nezamestnanosti, cenovými špekuláciami, poklesom tržieb, ťažkosťami s odbytom a podobne. Ide o klam, nakoľko kríza má iné hybné sily a zákonitosti ako pandémia. Súčasná hospodárska kríza vznikla oveľa skoršie ako pandémia, jej korene siahajú až do obdobia finančnej krízy 2008, kedy sa taktiež v masovom meradle uplatnila politika kvantitatívneho uvoľňovania, ktorá krízu nielenže

nezahnala, ale naopak, v rokoch 2018 až 2019 ju vyhrotila, čím sa uviedli do pohybu príčinné súvislosti súčasnej krízy, t.j. rozporu medzi svetovou výrobou a globálnym kúpyschopným dopytom prejavujúcim sa napr. v obchodných vojnách, embargách, preskupením vplyvu svetových mocností atď. Vznik pandémie koronavírusu hospodársku krízu nevyvolal, ale ju urýchlil, prehĺbil a umocnil. Pandémia nie je ekonomický, ale zdravotnícky a vojensko-politický fenomén. Pandémia sa raz skončí, ale hospodárska kríza tu zostane. Svetu by veľmi pomohlo objasnenie pravdy okolo pandémie koronavírusu… V každom prípade boj s hospodárskou krízou sa ešte poriadne nezačal a aj z toho dôvodu sa svetová a slovenská ekonomika vyvíja „voľným pádom“.

Nalievanie peňazí v období pandémie môže mať ambíciu stať sa protikrízovým nástrojom len vtedy a potiaľ, pokiaľ je nerozlučne zviazaný s inými nástrojmi proticyklickej regulácie, najmä z rozpočtovými nástrojmi (fiškálnymi stimulmi) a s úrokovou stimuláciou diskontnej politiky, ktoré sa napr. v podmienkach slovenskej ekonomiky nevyužívajú, resp. využívajú v minimálnej miere. Konkrétny príklad nachádzame v slovenskej ekonomike. Niektoré podnikateľské subjekty už dostali síce skôr symbolickú peňažnú výpomoc, resp. kompenzáciu, ktorej oživovacie účinky sú prakticky nulové vzhľadom na existujúcu doposiaľ systémovo nezmenenú daňovú a odvodovú zaťaženosť. Podobné účinky má nalievanie peňazí formou špeciálnych sociálnych dávok jednoduchým ľuďom a zamestnancom.

Najnebezpečnejším rysom nalievania peňazí je však inflácia, ktorá vzniká ako nevyhnutné zlo spojené s uvádzaním peňažného obeživa do ekonomiky, ktorého nárast je väčší, ako je rozsah nakúpených cenných papierov – štátnych dlhopisov a pokladničných poukážok, korporátnych dlhopisov, hypotékarných záložných listov a podobne. Vláda totiž očakáva, že naliate peniaze ovplyvnia výšku úrokovej sadzby a úveru, podnietia investičnú činnosť, zvýšia spotrebiteľský dopyt – jednoducho naštartujú ekonomické oživenie a následný konjunkturálny rast. Tieto opatrenia majú však zvláštnu vlastnosť a tou je časové oneskorenie medzi ich zavedením a dosiahnutím želaného efektu. Dĺžka časového oneskorenia závisí od hĺbky krízy a môže trvať niekedy aj 24 mesiacov, ako tvrdí Milton Friedman. Ak teda bude platiť tvrdenie, že tejto kríze sa svojím rozsahom a hĺbkou nevyrovná ani Veľká hospodárska kríza 1929 – 1933, potom časové oneskorenie môže byť podstatne dlhšie, čo znamená, že podstatne dlhšie môžu trvať i inflačné dôsledky, ako zvýšenie cien, nižšia kúpna sila menovej jednotky (eura), nižšia kúpna sila miezd a platov, starobných dôchodkov, sociálnych dávok a pod..

Zlo produkuje i celoplošná aplikácia nalievania peňazí , ktorá je z protikrízového hľadiska kontraproduktívna. Finančné príspevky dostávajú, resp. majú rovnakú šancu dostať podniky efektívne a progresívne, ale i podniky neefektívne. Zabúda sa na očistný mechanizmus krízy, ktorú prežijú progresívne a efektívne odvetvia 4. priemyselnej revolúcie a neprežijú zastarané podniky a odvetvia. Celoplošnosť nalievania peňazí financovaná daňovými poplatníkmi tak paradoxne napomáha prežiť neefektívnym subjektom parazitujúcim na pandémii. V slovenskej ekonomike však nejde sa o veľkú tragédiu, nakoľko nalievaná finančná pomoc vzhľadom na disponibilné zdroje štátu je svojím rozsahom skôr symbolická. Efektívne a progresívne podniky si vytvárajú relatívne dostatočné rezervy na prežitie a prežijú. Zbytočne vynaložené zdroje na udržanie neefektívnych podnikov a prevádzok mohli byť, resp. mali by byť použité na sociálne potreby obyvateľstva z titulu pandemických dôsledkov, ev. ponechané ako štátna rezerva pre nastupujúce krízové procesy.

Nalievanie peňazí má výrazný negatívny dopad na hospodárenie štátneho rozpočtu. V čase prebiehajúcej globálnej hospodárskej krízy (ale i globálnej pandémie) dochádza teda k poklesu ekonomického rastu a s tým spojeného poklesu príjmov štátneho rozpočtu, nakoľko dochádza k zníženým odvodom daní a poplatkov a ďalších príjmových položiek. Potreby financovania dôsledkov krízy a pandémie však rastú závratným tempom a výdavková časť štátneho rozpočtu nepostačuje pokrývať tieto potreby ani zďaleka. Vlády si neustále požičiavajú, aby ufinancovali rastúce potreby, čím sa dostávajú do dlhového režimu. Súčasné nalievanie peňazí dlh štátneho rozpočtu dramaticky

zvyšuje, pričom dosahuje kritické hodnoty merané vo vzťahu k HDP. Hospodárska prax po opustení zlatého štandardu spolu so skupinou „múdrych“ okolo Svetovej banky a MMF zafixovala ekonomicky zdôvodnenú únosnú mieru štátneho dlhu vo výške 60 % HDP. Prekročene tejto hranice sa hodnotí ako prechod ekonomiky do krízového stavu hraničiaceho s ekonomickým kolapsom typu Argentína, Grécko, Španielsko, Taliansko a ďalšie krajiny. Podľa údajov ECB bol priemerný dlh verejnej správy v roku 2018 cca 80 % HDP a Slovenskej republiky osobitne – cca 49 %. Najnovšie (20. 6. 2020) ohlásila Veľká Británia štátny dlh vo výške viac ako 100 % HDP!!! Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že ekonomika eurozóny sa topí v naliatych peniazoch bez rastového efektu. ECB spolu s FED naštartovali masové nalievanie peňazí v období finančnej krízy 2008 v takom rozsahu, že dôsledky samotnej krízy nezahnali snáď krátkodobo, aj to na oklamanie zraku), ale ich zakonzervovali, aby znovu vykypeli s oveľa väčšou razanciou umocnenou súčasnou koronapandémiou. Ako keby to nestačilo, ohlásila ECB „veľkolepý“ nákup aktív v rozsahu cca 750 mld. k 1. 6. 2020 a najnovšie k 20. 6. 2020 až 1 150 mld eur (ktovie , koľko to bude ku koncu mesiaca jún 2020), aby tak získala finančné zdroje na krytie nákladov spojených s odstraňovaním následkov pandémie, ktoré prostredníctvom nástrojov európskeho rozpočtu v najbližších štyroch rokov predisponuje do pôsobnosti národných vlád. Z toho pre Slovenskú republiku by sa mohlo predisponovať cca 8 mld. eur v priebehu rozpočtového horizontu E.Ú(„mohlo by sa“ , „malo by“ , t.z. orgány EU ešte nič oficiálne neschválili – pozn. aut.). Rozkrútil sa kolotoč množenia virtuálnych peňazí (nalievanie sa v konkrétnej praxi uskutočňuje pripisovaním, resp. odpisovaním na účtoch v počítačoch) a svet sa ocitol v dlhovej pasci. Americkí ekonómovia po rozsiahlom výskume dospeli k záveru, že v dlhodobom horizonte rastie štátny dlh oveľa väčším tempom, ako jeho rastový efekt. Inými slovami, každý dolár rastúceho dlhu prináša čoraz nižšiu hodnotu prírastku HDP. Pokiaľ v 70-tych rokoch minulého storočia priniesol jeden dolár navýšeného dlhu 60 centov prírastku HDP, potom v období bezprostredne pred vypuknutím finančnej krízy 2008 to bolo už len 20 centov. (Foster, J. B. – Magdoff ,F.: Velká finanční krize, Praha 2009, GRIMUS, 9788090283114). Od tejto krízy po koronakrízu 2020 nalievanie neprestalo, neustále rástlo a v súčasnosti predstavuje zatiaľ síce neznámu, ale za to ťažko predstaviteľnú megavýšku. Ak vyslovím tvrdenie, že nalievanie peňazí v súčasnej etape vývoja svetovej ekonomiky má takmer nulový rastový efekt, potom nebudem ďaleko od pravdy.

V snahe o odstránenie dôsledkov pandémie a naštartovanie ekonomického rastu sa prehlbuje závislosť a vazalstvo vo vzťahu k silným ekonomikám , čím malé ekonomiky (teda i slovenská ekonomika) tak obetovali národnú hrdosť a vlastenecké povedomie. Niet blaženejšieho pocitu na svete , ako je dôstojný a nezávislý život síce skromný a pokorný, ale bez dlhu a so vztýčenou hlavou. Rútime sa do ďalšieho čoraz sofistikovanejšieho zadlžovania a zbedačovania. Dnes sú verejné dlhy prakticky nesplatiteľné a nalievanie peňazí prakticky rastovo neúčinné. Kvantitatívne uvoľňovanie a s tým spojené zadlžovanie je ekonomické zlo, na ktorom si kapitalizmus vyláme zuby..

Oživenie a naštartovanie rastu nastáva prostredníctvom masovej obnovy fixného kapitálu, t.j. stavieb, strojov , technológií a pod. (Marx). Rozmenené na drobné, veci si vyžadujú náhľad novej paradigmy danej požiadavkami 4. priemyselnej revolúcie, a teda preskupenie štruktúry výroby a štruktúry spotreby v duchu nových technológií a myslenia. Na začiatku treba zmobilizovať vnútorné finančné zdroje ,v rámci deglobalizačných opatrení napr. preskupiť daňovú štruktúru, zefektívniť štátnu správu, znížiť priepasť medzi príjmovými skupinami, zefektívniť spoločenskú a osobnú spotrebu, obmedziť na minimum ťažbu renty, zdaniť zahraničný kapitál a zabrániť úniku ziskov ako i preskupiť aktivity smerom na východné trhy, predovšetkým okamžite zrušiť hospodárske sankcie voči Rusku, prijať politické reformy a nastoliť morálku s tradičnými hodnotami ľudstva obsiahnutých napríklad v siedmich cnostiach cirkevných otcov, atď.?.
Vo výpočte negatívnych vplyvov nalievania peňazí by sme mohli pokračovať napríklad v súvislosti s dopadom na nominálny a reálny HDP, na vývoj platobnej a obchodnej bilancie, taktiež by sme mohli rozobrať politické rozmery veci a podobne. Vyššie uvedené však stačí na to, aby sme si zodpovedali

otázku, komu a ako prospieva efekt nalievania peňazí. Vo všeobecnosti možno povedať, že najväčší osoh z nalievania peňazí majú súkromné banky ako dominantní hráči na finančných trhoch, za ktorými sa skrývajú konkrétni ľudia ako koneční užívatelia výhod. Títo finančníci v procese neustále sa prehlbujúcej priepastnej polarizácie príjmov sa zaraďujú do tej malej pólovej skupiny polarizácie. Je to bizarný obraz sociálnej nespravodlivosti. Banky vyhrávajú vždy. Tak ako vždy vyhrávajú v súdnych sporoch advokáti, či už ako sporovo úspešní alebo sporovo neúspešní – peniaze majú vždy.

DANIEL VILHELM